humanitas

KTOBER 1957 TWAALFDE JAARGANG NO. 5

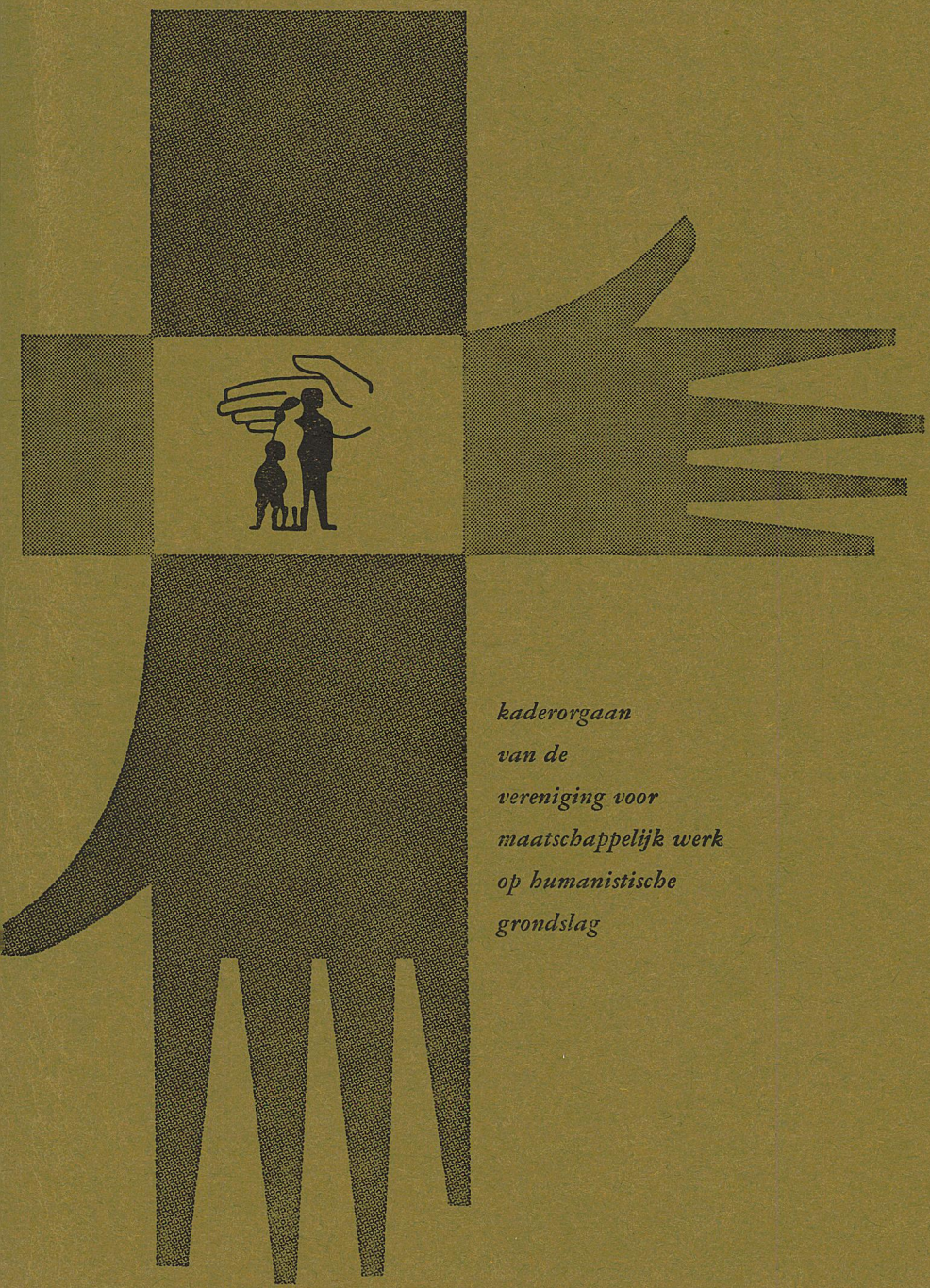

kaderorgaan
van de
vereniging voor
maatschappelijk werk
op humanistische
grondslag

ENTRAAL BUREAU 'HUMANITAS' J. W. BROUWERSSTRAAT 16 AMSTERDAM

REDACTIE: MEJ. M. DIJKSTRA, *hoofdredactrice*
Sectie Bejaardenzorg: N. F. A. de Graan
Sectie Gezinsverzorging: Mevr. H. J. Roes
Sectie Kinderbescherming: C. Uitenbogaard, Mevr. A. M. Ploeger—Schaapman, *dra. soc. psych.*
Sectie Reclassering: P. E. Hutte
Redactiesecretaris: H. van Schaaik

MEDEWERKERS: J. Boetje, P. Faber, mr. R. Friedman—v. d. Heide, dr. F. Grewel, mej. mr. dr. Joh. Hudig, dr. J. P. van Praag, Ph. H. van Praag, prof. dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg jr., mej. mr. P. G. Prins, dr. A. Querido, mr. B. v. d. Waerden, M. de Vries e.a.

DAGELIJKS BESTUUR: Mr. dr. J. in 't Veld, voorzitter
Mr. B. v. d. Waerden, vice-voorzitter
C. M. Swiebel, secretaris
Dr. L. I. de Winter, penningmeester
M. Dijkstra H. Ploeg jr.
J. Landman E. Veuger erelid P. C. Faber

CENTRAAL BUREAU: J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam
Telefoon: K. 20 - 721044
Mej. M. Dijkstra, directrice
Spreekuur: dinsdag van 11—12 uur

INHOUDSOPGAVE

105 De zorg voor de oudere mens, *mr. H. Boasson*
110 'Omgang met bejaarden' *(boekbespreking)*
111 Boek en bejaarde *(boekbespreking)*
Mogelijkheden voor tijdsbesteding door bejaarden *(boekbespreking)*
112 Persbericht
113 Vijf jaar 'Ellinchem', *Ph. H. van Praag*
117 Sociale planning in de ontwikkelingsgebieden, *L. Hijmans*
122 50-jarig bestaan van revue de droit pénal et de criminologie, *mr. B. v. d. Waerden*
123 Boekbespreking

Oplage: 3000. Abonnementsprijs: *f* 5,— per jaar

Omslag en lay-out: Frans Bartels

SECTIE BEJAARDENZORG

Het onderstaande artikel van mr. H. Boasson vraagt een aparte vermelding van de redactie. Het hoofdbestuur heeft mr. Boasson nl. benoemd tot voorzitter van onze sectie bejaardenzorg — of — zoals de nieuwe voorzitter bij voorkeur zegt: zorg voor de oudere mens. Mr. Boasson is op het terrein van de bejaardenzorg geen onbekende. In het afgelopen jaar heeft hij zich nog in het bijzonder verdiept in de problemen waar de oudere mens voor kan komen te staan. Kort geleden is hij teruggekeerd van een verblijf van ruim een half jaar in Israël, waar hij als UNO expert de Israëlische regering geadviseerd heeft bij de opbouw van het werk in de bejaardensector.

Wij heten mr. Boasson van harte welkom in zijn nieuwe functie en hopen dat onder zijn voorzitterschap der sectie Humanitas veel voor de bejaarden en in het bijzonder voor de buitenkerkelijke bejaarden, zal gaan betekenen.

Behalve een schat aan ervaringen, bracht de heer Boasson een aanplakbiljet over bejaardenzorg in Engeland mee. Wij vonden deze 'póster' zo aardig, dat wij een reproduktie ervan op een der volgende bladzijden hebben opgenomen.

Plannen? Vele. De zorg voor de oudere mens omvat een groot gebied. Op verzoek van het hoofdbestuur zal de landelijke sectie evenwel in de eerste plaats aandacht besteden aan de huisvesting van bejaarden. Een conferentie met vertegenwoordigers van de afdelingen, die zich hiervoor speciaal interesseren, zal vermoedelijk in december worden gehouden. *M. D.*

de zorg voor de oudere mens

wie was de eerste bejaarde?

Wie was de allereerste bejaarde? Een oude joodse legende verhaalt, dat aartsvader Abraham de eerste bejaarde is geweest. Wat toch was het geval? In Abrahams tijd was er aanvankelijk geen verschil tussen vader en zoon, tussen oud en jong. En dat gaf verwarring. Vader Abraham en zijn zoon werden verwisseld. De bezoeker van de zoon kon de vader aanspreken en omgekeerd. Hoe dit op te lossen? Aartsvader Abraham legde zich neer in gebed, riep de Hoogste Meester aan en maakte hem deelgenoot van deze persoonsverwisseling. Toen legde Abraham zich te slapen en ziet..... 's morgens bij het ontwaken waren baard en hoofdharen grijs en zijn wangen gerimpeld. En niemand vergiste zich meer.
Deze legende kwam mij weer voor de geest, toen één dezer dagen een uitgave verscheen van de 'Stichting Raad voor Gereformeerde Sociale Arbeid' te Utrecht, inhoudende enkele rapporten over het bejaardenvraagstuk. De titel van deze uitgave,

ontleend aan Prediker uit het Oude Testament, een symbolische aanduiding van de ouderdom, luidt: 'Als de Amandelboom bloeit'.
En verder — gedeeltelijk van de titelpagina geciteerd: 'Wanneer de winter ten einde loopt en het land wordt geteisterd door ruwe voorjaarsstormen en regenbuien, gaat de amandelboom bloeien. De overvloed van bloesems, eerst roze-achtig, later wit, is een lust voor het oog. De bedoeling is, dat in de ouderdom, evenals dit 's winters het geval is in de natuur, het hoofd gesierd wordt door een witte dos, die de grijsaard verraadt.'

wie is bejaard?

Wie nu is deze grijsaard? Wie is oud van dagen, wie is bejaard? — In onze moderne maatschappij is dit een vraag met en van velerlei aspecten. — Om maar te beginnen met de terminologie. In vele taalgebieden zien we een afzwakken van het begrip 'oud'. In ons land spreken we tegenwoordig van 'bejaarde' of van 'de oudere mens'.
Het oud zijn begint niet plotseling bij b.v. 65 of 60. Sociaal en medisch gezien moeten we denken aan het proces van ouder worden, dat zich geleidelijk over een groot deel van het leven voltrekt en dat niet aan een abrupte situatie van een pensioenleeftijd is gebonden.
Een internationaal congres in Londen in 1954 concludeerde — en gelijkelijk het congres deze zomer in Italië — dat naast de gedwongen pensionering van 60 of 65 jaar, óók de groep, gevormd door 45—65-jarigen aandacht vraagt.
Juist bij deze groep vanaf ongeveer 45 jaar ligt het probleem van krijgen van ander of nieuw werk, en zeker van speciaal geschoolde en passende arbeid, moeilijker dan op jonger leeftijd. Uiteraard is dit in vele landen verschillend. Speciaal bij mijn onderzoekingen in Israël dit jaar bleek, dat de arbeidsbureaux ongeschoolde personen boven 55 zelfs niet registreren en vaak al niet meer boven de 45, al beoogt een nieuw wetsontwerp ten deze verbetering te brengen.
Maar ook in ons land kennen we de speciale opvang van ouderen in zgn. 'beschut' werk, o.m. in de beschuttende werkplaatsen. Daarnaast zien we internationaal de gedachte veld winnen van meer geleidelijke pensionering, b.v. lichter werk op 55 of 60 jaar en het verkorten van werktijden vanaf het 65ste jaar.
Blijkens een rapport van het Internationale Arbeids Bureau loopt in de Europese landen de pensioengerechtigde leeftijd reeds uiteen. In Nederland ligt deze op 65 jaar voor mannen en vrouwen. In Groot-Brittannië 65 voor mannen en 60 voor vrouwen. In Italië voor beide seksen 5 jaar jonger. In Zuidslavië nog eens 5 jaar jonger. In Noorwegen is het voor beiden 70, in Zweden 67.

de rol van bejaarden in het bedrijfsleven

Verheugend is, dat boven de 65, mannen en vrouwen nog een belangrijke rol in het bedrijfsleven kunnen spelen. Het Internationaal Arbeids Bureau berekende, dat in vele landen zeker 25 pct. van de mannen boven de 65 nog 'economisch actief' is, soms meer dan 80 pct. (Spanje en Zuidslavië). Voor Nederland wordt 35½ pct. genoemd.
Gewaakt moet worden tegen minimale beloning, ook al zal de prestatie minder kunnen zijn dan in een vroeger levensstadium. Bezien we de historische ontwikkeling van de arbeidsduur bij begin en einde van de 'levensgang van de mens', dan blijkt onze oudste sociale wet, de Kinderwet-Van Houten van 1874, kinderarbeid te verbieden. Bij deze Kinderwet zien we een verbod van arbeid.
Ons sociaal-psychologisch denken van het heden doet ons erkennen, dat gedwongen ledig zijn van de ouderen fataal is. In 1874 dus verbod van arbeid voor kinderen,

in de vijftiger jaren van deze eeuw, aanmoediging van arbeid voor ouderen. Voortdurende waakzaamheid, vooral van de zijde van de vakorganisaties, zij geboden voor onderbetaling.

aspecten

rechten

We zouden eigenlijk de rechten van de oudere mens moeten vastleggen. Het recht om oud te zijn, om behandeld te worden als zodanig, om een taak in de maatschappij te hebben.

Gememoreerd werd reeds, dat het vraagstuk van de oudere mens in onze moderne maatschappij er één van vele aspecten is. We hebben te luisteren naar de stem van de medicus en de verpleegster, van de gezinsverzorgster of bejaardenhelpster. We hebben te zien naar het maatschappelijk werk, de sociologie, de psychologie, de psychiatrie, de stedebouw, de zielzorg. Maar niet in het minst hebben we te luisteren naar de oudere mens zelf. Het Nederlandse congres in Scheveningen, juist een jaar geleden, vroeg voor dit alles nog onze aandacht.

Met grote regelmaat wordt dit probleem met al z'n facetten in onze pers belicht. Men kan er dagelijks over lezen. En regelmatig verschijnt een stroom van nieuwe literatuur.

zelfstandigheid

En wat beoogt dit alles? De mens zolang mogelijk zijn zelfstandigheid, zijn privéleven te laten. Dit is het belangrijkste punt b.v. bij de huisvesting. Op het genoemde Scheveningse congres bleek, dat in 1950 in Nederland 65 pct. van de 65-jarigen en

---

Een 'oud' echtpaar aan 't werk in één van de tehuizen van 'Malbene', één der grootste sociale instellingen in Israël.

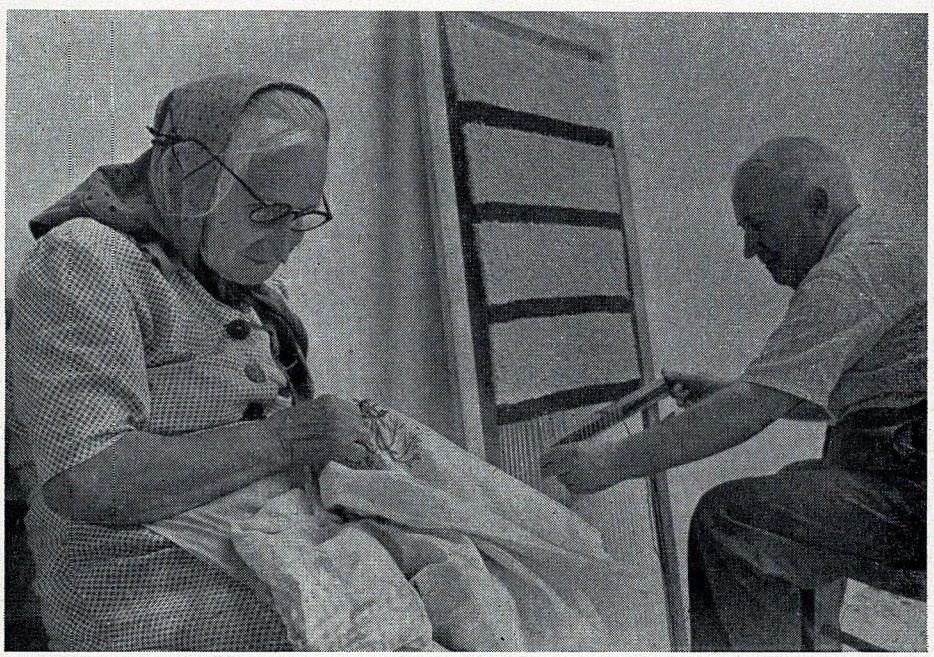

ouder in eigen gezinnen woont, een zelfstandige huishouding voert en 13 pct. alléén woont in kamer of woning.In gestichten en instellingen was 6 pct. opgenomen, terwijl de overige 16 pct. inwonend was, geen eigen huishouding voerde. Bij elkaar bedrof dit 771.000 personen.
Wat is hiervan de conclusie? Dat 78 pct. zelfstandig woonde. — En weer op een ander congres in 1956 bleek, dat voor 75.000 bejaarden een aan hun situatie aangepaste woonruimte is geschapen. Hier ligt dus een grote taak voor woningbouwverenigingen.
Slechts enkele aspecten worden hier aangestipt. In volgende artikelen in dit blad zal een en ander nader worden uitgewerkt. Ik denk, behalve aan de huisvesting, aan de ontspanning en vrije-tijdsbesteding, aan huisbezoek aan bejaarden, aan speciale voorzieningen als hulp in huis, maaltijden-verstrekkingen, enz. De gezondheidszorg zal onderwerp van een laatste publikatie van deze serie uitmaken. Hierbij dient de ontwikkeling van de consultatie niet vergeten te worden.
Daarnaast zullen publikaties en literatuur de lezer niet onthouden worden. Bij dit artikel werd door mij gebruik gemaakt van verschillende knipsels en artikelen uit resp. couranten en tijdschriften (o.m. Maandblad Geestelijke Volksgezondheid en Tijdschrift voor Maatschappelijk Werk) en van o.m. de volgende publikaties:
'Gezondheidsproblemen bij bejaarden,' dr. R. J. van Zonneveld (v. Gorcum, Assen 1954).
'Omgang met bejaarden' (Sociale Raad, Rotterdam, 1956), verschillende medewerkers, o.a. mej. J. M. van Keulen: 'Hulpverlening zelfstandig gehuisveste bejaarden in Engeland.'
UNO-rapport, seminar Luik, sept. 1955 (Genève 1956).
Prae-advies congres Scheveningen, oktober 1956 (v. Gorcum, Assen 1957).
'Zorgen van en voor bejaarden,' verschillende schr., red. H. Wielek (v. Tuyl, 1956).
'Als de amandelboom bloeit' (zie begin van dit artikel — (Utrecht 1957, één van de allerlaatste publikaties op dit terrein en bijzonder goed verzorgd).
In de kolommen van ons kaderblad verschenen de eerste publikaties over bejaardenzorg in oktober 1954, o.a. naar aanleiding van de opening van het bejaardencentrum 'Hengelo' en met een voorwoord van prof. P. Muntendam.

urgentie

Is in het voorafgaande gewezen op enkele facetten van de samenleving, waarmede de oudere mens geconfronteerd kan worden, de urgentie van het probleem moge ten slotte nog eens ten overvloede onderstreept worden door enkele cijfers, waaruit blijkt in welke mate 'wij ouder worden'.

	jaar	totale bevolking	aantal pers. 65 j. en ouder	percentage totale bev.
Verenigde Staten	1870	36.553.000	1.154.000	3,2
	1950	150.697.000	12.322.000	8,2
Engeland	1901	32.528.000	1.518.000	4,7
	1954	44.274.000	5.057.000	11,4
België	1900	6.694.000	415.000	6,2
	1953	8.777.873	997.892	11,3
Frankrijk	1901	38.451.000	3.155.000	8,2
	1950	41.744.000	4.722.000	11,3
Zweden	1900	5.136.000	430.000	8,4
	1953	7.171.462	761.598	10,6

WILL YOU HELP THE ELDERLY?

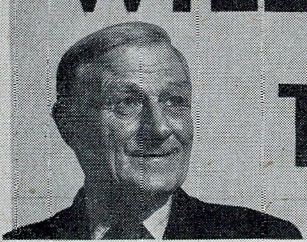

THIS IS WHAT YOU CAN DO

BE A GOOD NEIGHBOUR. Those who cannot get about need the help of neighbours in shopping, reading aloud, writing letters, changing library books, doing odd jobs in house or garden

HOME VISITING. To lonely elderly people in your district, a regular visitor—man or woman—will mean much. You can help them to feel they are still part of the community

HELP AT A CLUB. Companionship renews the zest for living, and a sociable midday meal at a club—perhaps served by young helpers—is good for spirit and body

TEACH A NEW HOBBY. An interest shared increases companionship; those able to teach new hobbies can give great pleasure

PEOPLE OF ALL AGES CAN HELP

The Address is:

YOUR OLD PEOPLE'S WELFARE COMMITTEE
WOULD WELCOME YOUR INTEREST

En bezien we thans:

Nederland	1849	3.056.879	145.079	4,7
	1954	10.680.023	889.971	8,2
Verwachting	1980	13.036.000	1.452.000	11,1

Niet alleen het aantal der bejaarden, maar ook het percentage neemt sterk toe. Van 1900 tot 1950 steeg de bevolking van Nederland met 99 pct. Het aantal bejaarden nam toe met 157 pct.!

Mr. H. BOASSON

rectificatie

In het vorige nummer van ons blad, werd op bladzij 101 het boek 'Zorgen van en voor bejaarden' besproken. In dit artikeltje werd verwezen naar de bespreking van het werk 'Omgang met bejaarden'. Wegens plaatsgebrek kon de laatstgenoemde recensie niet worden opgenomen. Wij vragen excuus aan degenen die tevergeefs naar dit artikel hebben gezocht. Het volgt nu hieronder.

omgang met bejaarden

een bijdrage tot voorlichting van de vrijwilligen in de bejaardenzorg

uitgave Commissie voor Oudeliedenzorg Rotterdam

Er is nog niet zoveel gepubliceerd op het gebied van de bejaardenzorg, vooral niet in de Nederlandse taal, dat op eenvoudige en overzichtelijke en toch verantwoorde wijze een overzicht geeft van diverse aspecten van het probleem en dat speciaal bestemd is voor de vrijwillige medewerkers op dit gebied, die meestal wel behoefte aan voorlichting ter verdieping van hun werk hebben, doch niet aan breedvoerige beschouwingen.
Het is daarom verheugend dat de Commissie voor de Oudeliedenzorg te Rotterdam besloten heeft een aantal lezingen, die gedurende een cursus voor vrijwillige medewerkers te Rotterdam gehouden zijn te publiceren onder de titel 'Omgang met bejaarden'.
Hoewel de titel misschien wat te weids is voor deze publikatie, daar eigenlijk alleen het eerste en laatste hoofdstuk zich richten op de directe omgang met de bejaarden, moet toch gezegd worden dat dit boekje wel een goed overzicht geeft van hetgeen een vrijwillig medewerker in eerste instantie van de dingen moet weten. Door de goede verzorging van de publikatie en de vlotte wijze waarop de artikelen geschreven zijn, noodt het boekje tot lezen uit en is het geen droge lectuur.
Mr. Meyer gaat in het eerste hoofdstuk dadelijk in op de zin van de ouderdom, op de wijze waarop de bejaarde zijn oudzijn kan verwerken en op de consequenties en eisen die hieruit voortvloeien en wanneer men in contact treedt met deze ouderdom. Hij wijst op de noodzaak van eerbied voor het eigene van de ouderdom en geeft enige aanwijzingen hoe de bejaarde geholpen kan worden in zijn isolement.
Mej. Van Keulen geeft een overzicht van de mogelijkheden van hulpverlening, die kunnen bijdragen om de lasten der ouderdom te verlichten en zij steunt hierbij vooral op de ervaringen, die zij gedurende een reis naar Engeland, waar de bejaardenzorg reeds vergaand tot ontwikkeling is gekomen, heeft opgedaan.
De heer W. Kweksilber wijst op de betekenis van het culturele groepswerk voor bejaarden ter voorkoming van geestelijke aftakeling en behandelt een aantal vragen, die in dit verband rijzen. H. W. Jansen schrijft over Moderne woonvormen voor bejaarden, terwijl mej. D. Kroes de financiële middelen der bejaarden onder de loep neemt. In het laaste hoofdstuk komt de heer C. Th. van Schaik dan weer terug op het oorspronkelijke thema van de omgang met bejaarden en wijst op de betekenis van de sociale contacten tussen ouderen en jongeren en op een aantal vragen en moeilijkheden, die hieraan verbonden zijn.
Voor de ingewijde in de bejaardenzorg geeft dit boekje geen nieuwe gezichtspunten, maar voor een vrijwillig medewerker, die zich in eerste instantie wil oriënteren, acht ik het een zeer geschikt en aantrekkelijk werkje, dat ik dan ook gaarne aan onze sectiebesturen wil aanbevelen.

N. de G.

boek en bejaarde

uitgave Boekencentrum N.V. 's Gravenhage

in opdracht van de Prot. Stichting tot bevordering van het bibliotheekwezen en van de Lectuurvoorlichting in Nederland.

Het boek biedt de mogelijkheid om ons over afstanden van tijd en ruimte heen in verbinding te stellen met al datgene wat anderen gevoeld, beleefd en gedacht hebben en het boek is daarom bij uitstek het middel om ons in stille uren nader te brengen tot andere mensen, tot andere volken en landen, tot datgene wat voorbij is en tot dat wat ons thans nog bezighoudt en waarop het een nieuw licht kan werpen. Het behoeft daarom geen betoog dat het lezen van een goed boek speciaal voor de bejaarde mens, die langzamerhand in zijn communicatie met de wereld om hem heen belemmerd gaat worden, een belangrijk medium kan zijn tot ontspanning en vreugde. Men moet echter geleerd hebben te lezen en helaas zijn vele bejaarden, door gebrek aan tijd en belangstelling, er nooit toe gekomen een boek ter hand te nemen.
Het is de opgave van een goede bejaardenzorg aan de oudere mens de mogelijkheden van het Boek te tonen en hem de weg te wijzen tot het genieten van goede lectuur.
Dit laatste echter eist kennis van zake, inzicht in wat de behoeften van de bejaarden in dit opzicht zijn en inzicht in en overzicht over de vele publicaties, die verschenen zijn.
In 'Boek en Bejaarde' vinden wij een korte aanduiding van enkele mogelijkheden en bijzonderheden van een goede lectuurvoorziening voor bejaarden, geschreven door mevr. F. L. Berdenis van Berlekom. Wij zouden gaarne gezien hebben dat zij wat dieper en uitvoeriger op deze stof zou zijn ingegaan, omdat wij het gevoel hebben dat daaraan in de wereld van de bejaardenzorg behoefte is. Maar haar inleiding, die overigens een aantal aardige aanwijzingen bevat, is alleen bedoeld ten geleide van een uitvoerige lijst van werken, keurig gesystematiseerd, die volgens haar in aanmerking komen om in de eerste plaats aan de bejaarden ter hand gesteld te worden. Voor zover wij dat beoordelen kunnen hebben wij de indruk dat zij dit op zeer verantwoorde wijze heeft gedaan, en zeer uitvoerig. De titels zijn geordend naar aard van het werk, naar auteur, terwijl tevens door middel van een trefwoord de aard van het onderwerp is aangegeven. De keuze van de werken is afgestemd op de gemiddelde bejaarde en biedt vele mogelijkheden, zowel voor de iets meer eisende lezer, als voor de beginner. Er is niet te hoog gegrepen, wat erg belangrijk is om vele eenvoudige bejaarden niet kopschuw te maken. In vele gevallen zal het nodig zijn om bij de lectuurvoorziening zeer eenvoudig te beginnen. Mevr. Fl. B. v. B. heeft hiermede terdege rekening gehouden, zoals blijkt uit haar inleiding.
Het boekje kan dan ook voor onze afdelingen, die zich met lectuurvoorziening bezig houden of willen bezig houden een degelijke steun zijn tot het doen van een verantwoorde keuze bij het aanschaffen van boeken.

N. d. G.

mogelijkheden voor tijdsbesteding door bejaarden

rapport van de sectie bejaardenzorg van de Stichting Vrijzinnig Protestantse Centrale voor maatschappelijk werk te Utrecht.

Degene die zich met bejaardenzorg bezighoudt en midden in het werk staat, zal een boekje onder bovenstaande titel heel gaarne ter hand nemen, omdat de tijdsbesteding door bejaarden nu eenmaal een moeilijk hoofdstuk is in de bejaardenzorg en voorlichting op dit gebied zeer welkom. De bevordering van een goede tijdsbesteding eist vindingrijkheid en vooral inzicht in de behoeften en remmingen van de bejaarden. En vraagt om methodische bezinning.
Maar bij het lezen van deze publikatie zal het hem waarschijnlijk gaan als mij, namelijk dat hem een gevoel van teleurstelling bekruipt dat sterker wordt naarmate men meer energie opbrengt om door te lezen. Dit werkje bevat eigenlijk niet meer dan wat iedereen die enige ervaring heeft op het gebied van de tijdsbesteding door bejaarden wel weet. Het wil te veel in kort bestek het gehele terrein van dit onderwerp bestrijken en het komt daardoor niet verder dan een oppervlakkige opsomming van de verschillende mogelijkheden. En waar men de schijn wekt om dieper in de vraagstukken door te dringen, daar heeft men toch de neiging in een zekere meewarige toon te vervallen, hetgeen irriterend werkt.
Er worden ongetwijfeld aardige onderwerpen in aangesneden, zoals b.v. bewuste en onbe-

wuste verveling, groepswerk voor bejaarden en medezeggenschap, maar juist hier voelt men het manco van een doordacht waarom en hoe?
Dit naar mijn gevoel wat week geschreven rapport is dan ook alleen maar geschikt voor iemand, die zich eens globaal oriënteren wil over verschillende mogelijkheden. Voor verdere verdieping zal men naar iets anders moeten grijpen. N. d. G.

persbericht

studiedag inzake 'de bezigheidstherapie voor bejaarden'

De Commissie Overleg Bezigheidstherapie (COB) stelt zich voor in samenwerking met de Federatie voor Bejaardenzorg op zaterdag 26 oktober a.s. van 10—12.30 uur en van 13.30—16 uur in het gebouw van Kunsten en Wetenschappen, Mariaplaats 27 te Utrecht een studiedag te organiseren betreffenende *'De bezigheidstherapie voor bejaarden'*.
Sprekers zullen die dag o.m. zijn de heren *R. J. van Zonneveld,* arts, coördinator voor gerontologisch onderzoek bij de gezondheidsorganisatie TNO, *J. C. Schraagen,* psychiater GG & GD, *dr. K. J. M. van de Loo,* psycholoog, lector R-K Universiteit te Nijmegen, die diverse facetten van de 'Bezigheidstherapie voor bejaarden' nader zullen belichten, terwijl de dames *R. Lely,* specialiste bejaardenwerk landelijke UVV en *zr. P. C. Beek,* directrice Zonnehuis Zuid-Holland over hun praktische ervaringen resp. met gezonde en zieke bejaarden zullen spreken. Na de voordrachten zal steeds gelegenheid zijn tot een korte discussie en het stellen van vragen.
Aangezien het aantal deelnemers niet onbeperkt kan zijn en uit voorgaande studiedagen de bezigheidstherapie betreffende gebleken is dat er een steeds groeiende belangstelling bestaat voor deze materie, gelieve men zich zo spoedig mogelijk op te geven door het zenden van een briefkaart (**niet** in enveloppe) aan het secretariaat COB, Laan van Meerdervoort 438, Den Haag, waarop duidelijk naam, adres en beroep (of functie) in drukletters zijn aangegeven. Wenst men tussen 12.30—13.30 uur in het gebouw van Kunsten en Wetenschappen van een eenvoudige koffietafel bestaande uit 3 belegde broodjes, 1 krentebol en 2 koppen koffie à *f* 3,— excl. 15 pct. bediening gebruik te maken, dan dit s.v.p. op de briefkaart vermelden. Aan de adreszijde van de briefkaart s.v.p. *f* 1,— aan postzegels **boven de normale port** bijplakken. Per briefkaart kan slechts één toegangskaart worden aangevraagd. Wil men 3 toegangskaarten ontvangen, dan 3 briefkaarten inzenden enz. Voor dit bedrag ontvangt men vóór de studiedag een toegangskaart en programma, alsmede t.z.t. het verslag in druk van de studiedag.
Tijdens de studiedag is er tevens gelegenheid meer exemplaren van het verslag te bestellen.

---

radiolezingen

die betrekking hebben op het werk van Humanitas:

Mr. dr. J. in 't Veld, zondag 27 oktober 9.45 u.:

'levensmoeilijkheden'

Mej. M. Dijkstra, zondag 10 november 9.45 u.:

'vorm en inhoud'

DE STICHTING KINDERTEHUIZEN

vijf jaar 'Ellinchem'

waarom is Ellinchem opgericht?

In Ellecom aan de rand van de Veluwe staat ons humanistische kinderhuis. Het is eigendom van de Stichting Kinderhuizen van Humanitas en werd vijf jaar geleden geopend. Wat heeft ons bewogen om tot de stichting van dit kinderhuis over te gaan? Toen de oprichting van Humanitas tijdens de oorlogsjaren werd voorbereid stond van de aanvang vast dat deze vereniging voor maatschappelijk werk op humanistische grondslag ook zou trachten hulp te bieden aan de talrijke kinderen uit buitenkerkelijke kring die verwaarloosd werden of waren. Kinderen die door hun ouders in de steek gelaten werden, van wie vader of moeder zich niets aantrokken. Kinderen die opgroeiden in een gezin waar zodanige moeilijkheden lagen dat zij scheefgroeiden en allerlei vormen van onaangepast gedrag gingen vertonen. Bedplassen, stelen, nagelbijten, agressieve vernielzucht, eenzaamheid, ongedurigheid als evenzovele tekenen dat er in het leven van deze kinderen iets mis was. Kinderen die moeilijkheden geven of het met zich zelf moeilijk hebben.

gezin of kinderhuis

Vaak zou de beste oplossing zijn voor deze kinderen dat er deskundige en liefdevolle hulp wordt geboden aan het gezin. In dat geval zou het misschien mogelijk zijn om het kind in het gezin te handhaven. Maar deze gezinszorg, deze hulp aan het totale gezin staat in ons land nog in de kinderschoenen. En ook in humanistische kring beginnen we deze totale benadering pas langzamerhand te verwerkelijken. Zolang dat nog niet voldoende verwerkelijkt is zijn er nog maar al te veel kinderen die uit het gezin moeten worden weggehaald, omdat ze daar in geen enkel opzicht krijgen wat elk kind voor een normale ontwikkeling nodig heeft, de veiligheid van liefde en goede verzorging. Ook bij een goed georganiseerde gezinszorg zullen er wel altijd gevallen overblijven waar het gezin faalt in zijn taak ten opzichte van de kinderen. En het lag dan ook voor de hand dat in de kring van Humanitas werd overgegaan tot het ter hand nemen van het opvoeden en de verzorging van voogdijkinderen. Daartoe werd de voogdijvereniging Humanitas in het leven geroepen, welke vereniging door de minister werd aanvaard als zodanig.

pleeggezinnen

De voogdijvereniging Humanitas tracht zo voorzichtig en verantwoord mogelijk kinderen, die niet door hun ouders worden of kunnen worden opgevoed in daarvoor met zorg uitgezochte pleeggezinnen te plaatsen. Een daarvoor speciaal opgeleide

maatschappelijke werkster is belast met dit zeer moeilijke en verantwoordelijke werk. Moeilijk omdat lang niet ieder gezin dat zich aanmeldt voor het in huis nemen van een pleegkind in staat is deze vaak moeilijk geworden kinderen te bieden wat ze nodig hebben voor een meer normale ontplooiing. Verantwoordelijk omdat elke beslissing een beslissing over de toekomst van een mensenkind is. Velen van de kinderen waarvoor nu deze voogdijvereniging de zorg op zich neemt zijn door alles wat er in hun leven is gebeurd zo uit hun evenwicht geraakt, dat het vaak niet mogelijk is om hen dadelijk in een pleeggezin te plaatsen. Ze moeten soms eerst wat tot rust komen. Soms ook zitten ze met conflicten die alleen door middel van zeer deskundige hulp kunnen worden overwonnen. Liefde alleen is daarbij dikwijls niet genoeg. Bovendien is het lang niet altijd meteen duidelijk wat de behoeften van een bepaald kind zijn. En zonder deze wetenschap is het niet wel mogelijk om het kind in een voor dit bepaalde kind geschikt pleeggezin te plaatsen. En zelfs als dat wel het geval is, blijft nog het feit bestaan dat het plaatsen van een kind in een pleeggezin langzaam en rustig moet worden voorbereid. Een kind is nu eenmaal geen koffertje wat aan een handvat mag worden opgepakt en ergens anders weer kan worden neergezet. Om al deze redenen is het noodzakelijk dat een voogdijvereniging de beschikking heeft over een kinderhuis, waar de kinderen tijdelijk kunnen worden opgenomen, kunnen worden geholpen bij hun moeilijkheden, om dan na kortere of langere tijd vanuit dat kinderhuis te worden geplaatst in een voor hen geschikt pleeggezin. Zeer in het kort gezegd zijn het deze overwegingen geweest die geleid hebben tot de stichting van het eerste kinderhuis van de stichting kindertehuizen van Humanitas.

een voorbeeld

Op een dag wordt er een vijfjarige kleuter gebracht in het kinderhuis door een maatschappelijke werkster van de Voogdijraad. Het is een angstig en onzelfstandig jongetje dat graag als een baby behandeld wil worden en zeer angstig is voor mannen. Het is een heel schrikachtig kind dat overdag en 's nachts in zijn bed plast en de nagels van zijn vingers en tenen afbijt. Met de andere kinderen heeft hij slecht contact. Hij verdraagt het niet dat andere kinderen ook aandacht krijgen, hij huilt, is veel opgewonden en gunt de andere kinderen hun speelgoed niet. Zijn stemmingen zijn heel wisselend. Bang als hij is voor andere kinderen richt hij zijn uitbarstingen van woede vooral tegen zich zelf, gaat in een hoekje staan, balt zijn vuisten, beeft, knarst met zijn tanden, gaat huilen en gillen en plast in zijn broek. Ik hoef u nauwelijks te vertellen dat dit kind komt uit een gedesorganiseerd gezin. Het huwelijk van de ouders was slecht. Vader slap, moeder omgaand met andere mannen. Van de kinderen trekt ze zich niets aan. Als de ouders de ouderlijke macht ontnomen wordt en Humanitas over dit kind de voogdij krijgt, hetgeen betekent dat Humanitas de verdere opvoeding van dit kind tot zijn meerderjarigheid ter hand zal nemen, rijst de vraag wat voor dit kind de beste oplossing kan zijn. Dat een kind van vijf jaar niet in een kinderhuis moet opgroeien, staat bij de beantwoording van deze vraag bij voorbaat vast. Zelfs het beste kinderhuis kan niet bieden wat een gezin bieden kan. Maar zoals het kind nu is kan het ook moeilijk in een pleeggezin worden geplaatst. Er zullen stellig wel gezinnen in Nederland zijn die bereid en in staat zijn om een zo verwaarloosd en daardoor moeilijk geworden kind op te nemen en gesteund door deskundige adviezen op te voeden. Maar tot nu toe lukt het nog te zelden om dergelijke gezinnen ook te vinden. Begonnen wordt dan ook om in een geval als ik u zojuist schetste in het kinderhuis te trachten dit kind over zijn moeilijkheden te helpen. De aan het kinderhuis verbonden kinderpsychiater staat daartoe de staf van het huis met raad en daad terzijde. Die raad bestaat uit adviezen, gegeven in regelmatige stafbesprekingen, om de te volgen gedragslijn tegenover deze kleuter

te bepalen. Hoe kan dit jongetje het best worden aangepakt. Hoe kan hem het gevoel van veiligheid en geaccepteerd worden gegeven worden, dat hij tot nu toe zo ontbeerd heeft. En de daad bestaat, als dat nodig is, uit het geven van een zodanige psychiatrische behandeling dat het proces van de overwinning van de moeilijkheden zo gunstig en snel mogelijk verloopt. Het is dan een vreugde als na verloop van enige tijd blijkt dat het bedplassen minder wordt, de angst verdwijnt, de zonnigheid van het kind terugkomt. En de bekroning komt op de arbeid van het kinderhuis als de staf van het kinderhuis en de maatschappelijke werkster van de voogdijvereniging in onderling overleg kunnen beginnen aan de voorbereiding van de overplaatsing naar een voor dit kind speciaal gezocht en goedgekeurd pleeggezin.
Als het kind na eerst eens gelogeerd te hebben bij zijn pleegouders, en nadat deze met het kind hebben kennisgemaakt in het kinderhuis langzamerhand zover is dat het zelf graag voorgoed naar zijn nieuwe huis toe wil, is de arbeid van het kinderhuis voor dit geval afgelopen.

weer een ander geval

Wij hadden een twaalfjarige jongen. De moeder heeft hem en zijn broertje volkomen verwaarloosd. De vader scheidde en hertrouwde. Het broertje werd in het nieuwe gezin opgenomen. Maar onze nu twaalfjarige werd in een kinderhuis geplaatst. Na vier en een half jaar begon hij zich daar zo moeilijk te gedragen dat dat kinderhuis hem niet wilde houden. Na een onderzoek van een jeugdpsychiater meende deze dat het voor hem het beste zou zijn dat hij in een pleeggezin zou worden geplaatst. Maar de vader en de stiefmoeder wilden hem toch thuis weer opnemen. Dit werd een volslagen mislukking. Zowel op school als thuis was hij door zijn moeilijk gedrag niet te handhaven. Humanitas krijgt over deze jongen de voogdij en hij wordt opgenomen in het kinderhuis. Daar is hij al spoedig een zorgenkind voor de gehele leiding. Zijn behoefte aan aandacht en belangstelling was onverzadigbaar. Voortdurend hing hij als het ware op de volwassenen, wilde hen omhelzen, gaf ze voortdurend lieve naampjes. Zijn onrust was onvoorstelbaar. Nooit zat hij een moment rustig aan tafel. Ieder moment rende hij weg om dan de één dan de ander wat te vertellen. Met de andere kinderen was de verhouding moeilijk. Hij overdonderde hen en nam ze volledig in beslag, omdat hij ze nodig had om met hen zijn spelletjes te spelen. Zijn onuitputtelijke fantasie deed hem altijd weer andere dingen bedenken. En met zijn hele gedrag bracht hij een onvoorstelbare onrust teweeg. Na geruime tijd wordt geprobeerd hem in een pleeggezin te plaatsen vanuit de overweging dat van het verblijf in het kinderhuis geen verdere verbetering lijkt te verwachten. Maar de plaatsing, hoe zorgvuldig ook voorbereid, mislukt. De pleegmoeder kon deze voortdurend om aandacht vragende jongen lichamelijk niet aan. En hij komt weer terug in het kinderhuis. Hij huilt dan veel en is heel ongezeglijk. De kinderen laten hem hoe langer hoe meer links liggen. Ze beginnen hem te plagen en zijn gedrag wordt steeds onaangepaster. Opnieuw wordt er gezocht naar een pleeggezin. Nu naar een gezin zonder kinderen, zodat hij zoveel mogelijk aandacht kan krijgen in de hoop dat dat hem het gevoel van veiligheid zal gaan geven dat in zijn leven tot nu toe volkomen afwezig is.
Dit tweede geval laat zien dat het niet altijd zo betrekkelijk voorspoedig verloopt als in het eerste voorbeeld dat ik u gaf. Succes en mislukking wisselen elkaar af in een kinderhuis dat kinderen opneemt die door het leven gewoonlijk ernstig gebrand zijn.

deskundige opvoeders zijn noodzakelijk

Ik behoef u niet duidelijk te maken waarom in ons doorgangshuis zoveel mogelijk opvoeders en opvoedsters aangetrokken worden die voor het werk dat zij doen een

speciale opleiding hebben genoten. Zonder opleiding is het moeilijk om de nooit eindigende reeks van moeilijke situaties in het huis op verantwoorde wijze aan te pakken. Zonder opleiding is het tevens niet wel mogelijk om te komen tot een weloverwogen methodische aanpak, waarin getracht wordt te doordenken wat voor ieder kind het beste is. Over deze methodische aanpak wil ik gaarne iets aparts zeggen. Niet in de eerste plaats over wat men de vaktechnische kant zou kunnen noemen. Maar wel over de achtergrond waardoor deze methodiek gedragen wordt.

de humanistische grondslag

Zij die dit werk doen en ook degenen die als bestuursleden leiding geven aan de stichting onder wiens verantwoordelijkheid Ellinchem staat, putten uit een humanistische overtuiging. Het is deze overtuiging die op de methodiek van het kinderhuis van grote invloed is. De humanistische beweging in Nederland is nog jong. En met name ten aanzien van de geestelijke verzorging van de aan onze zorg toevertrouwde pupillen zijn wij nog sterk zoekende naar onze eigen vormen. In de pedagogische methodieken in de benadering van de kinderen, zijn de humanistische beginselen als fundament aanwezig. Ik denk daarbij niet in de eerste plaats aan het voorbeeld van de leiding, die in hun benadering zelf gedragen worden door een humanistisch levensbesef. Ik denk eigenlijk nu in de eerste plaats aan het feit dat in de omgang van de kinderen uitgegaan wordt van het principe, dat al die uitingen van het kind door de volwassenen moeten worden geaccepteerd, die van essentiële betekenis zijn voor de ontwikkeling en ontplooiing van de kinderen. Het vraagt ongetwijfeld vakbekwaamheid om uit te maken welke uitingen van de kinderen essentieel zijn voor hun ontwikkeling. Maar het principe van de aanvaarding, van de eerbied voor het eigene van het kind is een fundamenteel aspect van onze humanistische pedagogische overtuiging. Dit betekent niet dat nooit ingegrepen wordt. Zonder ingrijpen is elke opvoeding onmogelijk. Maar bij elke ingreep zal steeds getracht worden te overwegen of deze ingreep in het belang is van de ontwikkeling van dit bepaalde kind. Er staat ons daarbij niet een duidelijk omlijnd ideaal beeld voor ogen waartoe wij de kinderen willen vormen. Het is onze overtuiging dat elk kind geheel eigen mogelijkheden heeft meegekregen, die in de relatie met de opvoeder welke het kind werkelijk aanvaard hun beste kans op ontplooiing krijgen. Onze aandacht gaat dus meer naar het zich ontwikkelende kind dan naar een door ons gesteld model.
Deze opvatting schept in het kinderhuis een atmosfeer waarvan solidariteit en het naast-de-kinderen-staan-in-plaats-van-tegenover-hen, belangrijke aspecten zijn. 'Verboden' wordt er dan ook zo weinig mogelijk. Meer een beroep gedaan op het besef van verantwoordelijkheid. Zelfs bij onze vaak moeilijke kinderen blijkt dat veel beter te werken dan het gebod of verbod.

geloven en haasten

Er zou veel te vertellen zijn over de eerste vijf jaar van ons eerste humanistische kinderhuis. Maar in dit korte stukje is dat niet wel mogelijk. In de stichting kinderhuizen wordt ernstig gedacht over de oprichting van meerdere kinderhuizen. Als onze financiële middelen ons niet remden zouden we al meer dan een kinderhuis bezitten. We hebben dringend behoefte aan een speciaal huis voor de behandeling van ernstig gestoorde kinderen. We zouden graag tehuizen openen voor werkende jongens en meisjes. We zouden graag iets willen doen voor zwakzinnige kinderen uit buitenkerkelijke kring. Maar dat is helaas op dit moment nog toekomstmuziek. Helaas, want wij behoren tot de mensen die geloven en graag zouden willen haasten.

Ph. H. VAN PRAAG

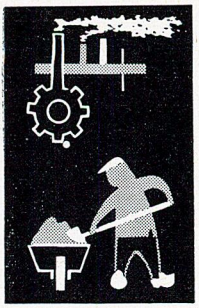

HUMANITAS EN DE ONTWIKKELINGSGEBIEDEN

sociale planning in de ontwikkelingsgebieden (IV)

Het is nu ongeveer twee jaar geleden, dat wij in 'Humanitas' een serie artikelen over het werk in de ontwikkelingsgebieden voorlopig afsloten met een overzicht van de problemen, die zich daar kunnen voordoen en van de eerste ervaringen die wij opdeden bij onze deelname aan de sociale planning voor deze gebieden, die toen — in augustus 1955 — net een beetje op gang begon te komen. [1])

wat komt er uit?

Bij dit soort werk vraagt ieder, die er rechtstreeks bij betrokken is, zich van tijd tot tijd af, waar hij zich nu eigenlijk zo druk om maakt . . . 'er komt zo weinig uit'; er wordt zo weinig concreet resultaat zichtbaar van al dat werken en al dat praten en nog eens praten! En toch — bij het overlezen van dat laatste artikel van augustus 1955, realiseerden wij ons dat er héél wat gebeurd is in die twee jaar en dat ook Humanitas wel het één en ander te tonen heeft als resultaat van al dat werken en praten.

Om een globaal beeld te krijgen van de ontwikkeling van het werk, zullen wij eerst een overzicht geven van de procedure, de organisatie en de werkwijze van de sociale planning, zoals die nu in de verschillende provincies, waar zich ontwikkelingsgebieden bevinden, zichtbaar wordt.

Daarna zullen wij iets vertellen van de plaats die Humanitas in dat geheel inneemt om vervolgens wat nader in te gaan op de activiteiten, die wij in eigen kring ondernemen, om onze verantwoordelijkheid in voorlichting, planning en opbouw zo goed mogelijk waar te maken.

de sociale planning

In vorige artikelen gaven wij reeds een uiteenzetting over de wijze, waarop de rijksoverheid het zwaartepunt van de verantwoordelijkheid voor de sociale planning in handen legde van de provinciale overheid. De colleges van G.S. in die provincies, die een ontwikkelingsgebied omvatten, stellen '**provinciale plancommissies**' in, waarin, naast de provinciale en gemeentelijke overheid, ook de organen van het kerkelijk en particulier initiatief vertegenwoordigd zijn. Wij vertelden iets over de moeilijkheden, die overwonnen moeten worden om zo'n provinciale commissie tot een goed functio-

---

[1]) De vorige artikelen over dit onderwerp verschenen in 'Humanitas' van: februari, april en augustus 1955 (10de jaargang nrs. 1, 2 en 4) en zijn op stencil verkrijgbaar bij het Centraal Bureau in Amsterdam.

nerend werkverband te maken. Sinds wij hierover schreven, zijn er in alle bij de planning betrokken provincies, op één na (Noord-Holland) dergelijke plancommissies ingesteld – maar nog lang niet overal zijn de moeilijkheden overwonnen en nog lang niet al die plancommissies hebben een effectieve vorm en werkwijze gevonden.

doel en karakter van de planning

Een van de struikelblokken is nog steeds het doel en het karakter van de sociale planning zelf. De gedachten, die de achtergrond vormen van de op gang gebrachte procedure, zijn voor ons bestuurlijke en organisatorische bestel in menig opzicht nieuw. Met economische en ruimtelijke planning hebben wij in Nederland wel enige ervaring. Met planning-activiteiten dus, die in hoofdzaak vanuit centrale punten (landelijk, provinciaal, gemeentelijk) kunnen worden uitgevoerd. Bij *sociale* planning geldt echter als grondprincipe dat deze *niet van boven af, maar van onderop* tot stand moet komen — en wel in de eerste plaats door actieve deelname van de mensen zélf, wier welzijn het uiteindelijk doel van al die maatregelen en voorzieningen is. De bevolking van de ontwikkelingsgebieden dus, vertegenwoordigd en actief ingeschakeld via hun levensbeschouwelijke en organisatorische verbanden. Die bevolking moet daartoe voorgelicht worden omtrent de economische, sociale en culturele veranderingen, die ook in hún woon- en werkgebied optreden; omtrent de mogelijkheden om zelf voorzieningen te treffen om hun samenleving aan te passen aan de behoeften van mensen in een industriële en vertechniserende maatschappij. Men heeft om deze voorlichting en om deze belangrijke rol in de sociale planning niet gevraagd in de ontwikkelingsgebieden. Pas langzamerhand, nu de planning-procedure op gang komt en de bewoners in allerlei verbanden bewust gaan denken en praten over de veranderende situatie in hun eigen streek, wordt het beroep, dat op de eigen verantwoordelijkheid werd gedaan, door de dorpsbewoners en de oude en nieuwe bewoners van de industriekernen verstaan en klinkt hier en daar het positieve antwoord dóór, onder andere in eigen initiatieven en plannen die worden ingediend bij de provinciale plancommissies.

positie der gemeenten

Een ander struikelblok is de positie van de gemeenten in het geheel van de sociale planning: niet alleen van de gemeentebesturen als die overheidsinstanties, die het dichtst bij de bevolking van de gebieden staan en in het hele ontwikkelingsproces een belangrijke en eigen verantwoordelijkheid hebben, maar ook van de burgerlijke gemeente als territoriale eenheid binnen het geheel van een ontwikkelingsgebied. In de officiële planning-procedure is voor deze beide gemeentelijke aspecten weinig plaats ingeruimd. Wel hebben een aantal burgemeesters zitting in de provinciale plancommissies (in sommige commissies zelfs alle burgemeesters uit het ontwikkelingsgebied), maar deze vertegenwoordiging op het provinciale vlak biedt toch niet voldoende ruimte voor het tot uitdrukking komen van de eigen verantwoordelijkheid van de gemeente als bestuurlijke en territoriale eenheid.

zelfwerkzaamheid

In vele plattelandsgemeenten in deze gebieden was tot voor kort het kerkelijk en particulier initiatief nog weinig ontwikkeld en was – vooral in de grotere gemeenten – het gemeentebestuur eraan gewend om zelf initiatieven te nemen om in geconstateerde leemten op allerlei maatschappelijke terreinen te voorzien. Men betrok hierbij wel zoveel mogelijk burgers uit verschillende schakeringen van de bevolking, maar was er over het algemeen niet op ingesteld om via moeizame omwegen de groepe-

ringen en verbanden van het kerkelijk en particulier initiatief tot zelfwerkzaamheid te stimuleren en 'af te wachten wat eruit kwam'. De sociale planning, zoals die nu op gang gebracht is, vereist deze moeizame omwegen, deze stimulerende werking, dit geduld, wél. En een provinciale plancommissie, waar allerlei ongelijksoortige plannen en plannetjes worden ingediend uit verschillende delen van het ontwikkelingsgebied, is niet het punt, waar gemeentebestuur en mede-verantwoordelijke organen uit particuliere sfeer elkaar het gemakkelijkst vinden in de opbouw van onderop.
Aanvankelijk werkte deze onevenwichtigheid in de officiële procedure remmend op het hele planningproces. Veel onzekerheid, veel misverstand, veel langs-elkaar-heen werken, veel teleurstellingen ook om niet-vervulde verwachtingen, geen rust om de zaak eens rustig met elkaar te overzien — dat zijn zo enige van de kinderziekten van het planning-experiment.
Maar het toenemend begrip voor de dringende noodzaak van allerlei voorzieningen en het door praktijk-ervaring groeiend vertrouwen dat toch veel bereikt kan worden langs de weg van opbouw-van-onderop — en dat het een *blijvende waarde* in de plaatselijke samenleving betekent wannéér er iets concreets (bij voorbeeld een dorpshuis, of een stuk jeugdwerk of gezinsverzorging) langs deze weg tot stand komt — dit alles leidt tot nieuwe ontwikkelingen in de planning-procedure, die hoopvol zijn voor de nabije toekomst, alle bestedingsbeperkingen ten spijt.

gemeentelijke plancommissies

In verschillende plancommissies en in verschillende gebieden zelf is men gaan zoeken naar aanvulling van de planningprocedure, naar vormen van decentralisatie en systematische voorbereiding en overleg. In Drente bij voorbeeld is, na overleg in de provinciale plancommissie, door de gemeentebesturen in het ontwikkelingsgebied per gemeente een zogenaamde 'gemeentelijke plancommissie' gevormd, waarin het gemeentebestuur met vertegenwoordigers uit de plaatselijke groeperingen en organen de behoeften aan allerlei activiteiten en de plannen die in verschillende kringen leven, bespreekt, coördineert en afrondt, voordat een en ander in de provinciale commissie wordt gebracht.
De start was wat moeizaam: hier ging het wat vlotter, daar wat stroever; in de ene gemeente kon men voortbouwen op een reeds incidenteel ontstaan overleg, in de andere moest men starten met een erfenis van problemen die eigenlijk al te lang onopgelost waren gebleven. Het secretariaat van de Plancommissie, het Opbouworgaan en het provinciaal bureauhoofd van het ministerie van Maatschappelijk Werk (die allen ook als adviseurs in de provinciale commissie zitting hebben) staan altijd ter beschikking om voorlichting en advies te geven en ook de gewestelijke bundelingen van het particulier initiatief en hun gecommitteerden steunen, elk in eigen kring en gezamenlijk, op de achtergrond de plaatselijke partners in het gesprek.
In andere provincies volgt men met belangstelling deze ontwikkeling en ook elders zijn plannen in voorbereiding om langs deze en dergelijke wegen de planningprocedure dichter bij de bevolking te brengen.

de rol van Humanitas bij de sociale planning

Vooral in de drie noordelijke provincies hebben onze gewestelijke en plaatselijke Humanitas-mensen er een heel karwei aan om de ontwikkeling van de sociale planning bij te houden. In plancommissies, in onderling overleg tussen verschillende groeperingen en instanties, in commissies van opbouworganen en in het concrete werk-in-opbouw wordt evenzeer een beroep op onze vertegenwoordigers gedaan, als op die van andere organen op maatschappelijk en sociaal-cultureel terrein. De

veelheid van onderwerpen waarmee wij plotseling te maken krijgen, is voor de – in het Noorden nog zo jonge – Humanitas-groepen vaak overstelpend:

> aanstelling van maatschappelijke werksters, gezinsverzorging, vorming bedrijfsjeugd, beroepskeuzevoorlichting, dorpshuizen, buurt- en jeugdwerk, migratievraagstukken, gezinsbudgetteringsmoeilijkheden in verband met de overgang van agrarische naar industriële sfeer, bejaardenzorg, krotopruiming, a-socialiteitsbestrijding, kruisgebouwen, zwembaden en badhuizen, lectuurvoorziening, lichamelijke opvoeding .... dit is zo maar eens een willekeurige greep uit de onderwerpen die zoal in het kader van de sociale planning ter sprake kunnen komen.

En rondom al deze werksoorten spelen dan nog allerlei beleidsvragen een rol, zoals samenwerkingsproblemen tussen de gemeentelijke overheid en het particulier initiatief en tussen de levensbeschouwelijke groeperingen onderling, die op tafel komen bij het voorbereiden van die concrete projecten, die men niet op de eerste plaats in eigen kring ter hand kan of wil nemen.

Er is hard gewerkt om te bereiken, dat onze mede-verantwoordelijkheid in dit alles niet beperkt blijft tot het bezetten van een stoel in allerlei commissies en vergaderingen.

Friesland

Het gewestelijk bestuur in Friesland, dat met een handjevol eigen kader en een landelijk gecommitteerde, die nooit genoeg tijd beschikbaar had om in dat grote ontwikkelingsgebied Oostelijk Friesland (tien gemeenten!) zelfs de allernodigste steun aan onze leden te geven, waagde het in april 1956 om een speciale kracht aan te stellen voor het ontwikkelingsgebied. Deze functionaris, mej. Wiener, heeft er een volle dagtaak aan om ons kader uit te breiden, meer binding en voorlichting te brengen onder onze plaatselijke afdelingen en allerlei gesprekgroepen; ook om bij de opbouw van een stuk eigen werk advies en steun te geven. Zij bouwt als het ware het 'grondvlak' op, van waaruit Humanitas – zelfstandig en in samenwerking met anderen – zijn medeverantwoordelijkheid voor de opbouw in het gebied '**waar maakt**'.
Achter haar staat het gewestelijk bestuur, dat in de plancommissie en in het gesprek, dat regelmatig plaatsvindt met de andere provinciale centra voor maatschappelijk werk, de opbouw van onder op in het beleidsvlak zo goed mogelijk steunt (soms wel eens moet verdedigen!) en stimuleert. Een rem op deze ontwikkeling is tot nu toe veroorzaakt door het nog niet doelmatig functioneren van de provinciale plancommissie. Van wat zich daar aanvankelijk allemaal afspeelde ('kinderziekten' incluis) drong weinig tot de bevolking in het gebied door -- en dit maakte het gesprek in het gebied wat zwevend. Men kon zo moeilijk zien waar men naar toe werkte met voorlichting en plannen maken.
Ook het feit dat er nog geen secretaris aan de plancommissie verbonden was versterkte deze vervreemding tussen dat wat leefde *in* het gebied en de 'officiële' ontwikkeling aan de provinciale top.
Er is enige hoop, dat in deze situatie verbetering zal komen – en zodra dat gebeurt en de kanalen waarlangs men nu werkelijk een stuk planning kan gaan opbouwen voor ieder zichtbaar worden, zullen onze Humanitas-mensen zien dat de lange tijd van hoofdzakelijk denken en praten toch een vruchtbare voorbereiding is geweest voor het werk wat dán verzet moet worden!

Drente

In Drente hebben de gewestelijke bestuursleden zelf, waar nodig met de hulp van de gecommitteerde, de stimulerende en voorlichtende taak binnen eigen kring van het begin af met groot elan ter hand genomen: één van de resultaten van deze activiteit was de serie discussiebijeenkomsten over de gehele provincie, waarover u hebt kunnen lezen in het verslag van het slotweekend in Grollo, in het juni-nummer van 'Humanitas'. Maar dit werk neemt enorm toe en stelt ook kwalitatief steeds zwaardere eisen. Men is nu zover, dat alle afdelingen en groepen (samen ongeveer 15) in de provincie hard roepen om een eigen provinciaal maatschappelijk werkadviseur, die werkelijk systematisch en deskundig leiding kan geven aan eigen werk en aan onze deelname in de algemene planning. De leden die Humanitas vertegenwoordigen in de verschillende gemeentelijke commissies hebben, samen met het gewestelijk bestuur en onze vertegenwoordigers in de provinciale plancommissie een 'werkgroep Z.O.-Drente' gevormd, die regelmatig bij elkaar komt en dan de actuele vraagstukken van de hele planning bespreekt met de gecommitteerde.

Groningen

In Groningen zijn wij nog niet zo erg ver. De provinciale plancommissie is tot dusver nog niet echt op gang gekomen en tot veel méér dan voorlichting en het zoeken en coördineren van plaatselijke contacten in de beide ontwikkelingsgebieden Oostelijk en Zuidwest-Groningen zijn wij daar nog niet gekomen. Het gewestelijk bestuur en enkele afdelingen zijn vol goede voornemens voor het komende seizoen, maar in deze provincie is ons werkterrein zo enorm uitgestrekt, dat juist hier Humanitas pas met recht als mede-verantwoordelijke partner kan gaan optreden, wanneer het lukt om een eigen kracht aan te stellen die voortdurend beschikbaar is. In grote delen van de gebieden zijn onze mensen vol goede wil, maar er is een enorm gebrek aan plaatselijk en provinciaal kader en het onderling contact, dat in Drente van zo grote waarde bleek, is hier door de grootte van de gebieden en de slechte verbindingen veel moeilijker tot stand te brengen.

Andere gebieden

In Overijsel en in Z.W.-Brabant oriënteert Humanitas zich op de sociale planning, maar hier ligt voor ons niet zozeer een belangrijke eigen taak. In Noord-Holland begint iets op gang te komen, maar daar is het wachten nog op de resultaten van het sociaal onderzoek en op de instelling van een plancommissie.
Er is wel meer te vertellen over de problemen van de sociale planning, waarmee ook Humanitas in aanraking komt. Vooral over de zo uiteen lopende concrete activiteiten, waarbij wij in verschillende plaatsen in de ontwikkelingsgebieden betrokken zijn en de ervaringen, die onze leden daarbij opdoen, zou heel wat geschreven kunnen worden, dat ook voor afdelingen buiten de ontwikkelingsgebieden interessant en belangrijk is. Maar dat kunnen diegenen, die er zelf midden in staan, veel beter doen dan uw gecommitteerde, die af en toe maar eens komt kijken en praten en dan weer verder reist naar een volgende vergadering ergens anders.
Wij hebben nu al een eigen vignetje voor het werk in de ontwikkelingsgebieden in het kaderblad en hopen die plaats in het geheel ook te verdienen door in de toekomst onder dat plaatje van tijd tot tijd iets meer te laten zien van de praktijk. Het werk in de ontwikkelingsgebieden is immers – zeker ook voor Humanitas als landelijke vereniging – deel van het geheel van onze daadwerkelijke gemeenschapsverantwoordelijkheid.

L. HIJMANS

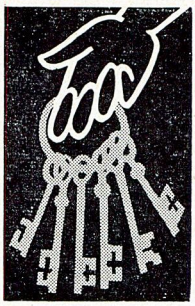

STRAFRECHT IN BELGIË

50-jarig bestaan van revue de droit pénal et de criminologie

Het bekende Belgische strafrechtelijke tijdschrift 'Revue de Droit pénal et de Criminologie' heeft ter gelegenheid van zijn gouden jubileum een boekwerk doen uitgeven (Cinquante ans de Droit pénal et de Criminologie), dat voortreffelijke overzichten toont van de ontwikkeling en huidige stand van wetenschap en praktijk op het gebied van het strafrecht, de hulpwetenschappen, het strafproces, de reclassering enz.
Na een historische exposé in het eerste deel volgen in het tweede gedeelte opstellen van de beste Belgische geleerden en deskundigen over onder meer de wet van 1930 op de sociale verdediging (te vergelijken met onze zgn. Psychopatenwetten), het penitentiair systeem, het medisch-psychologisch en sociaal onderzoek van misdadigers, de toepassing van het kinderrecht en wetenschappelijk opsporingsonderzoek.
Vervolgens wordt het derde deel (van ongeveer 250 pagina's druk) ingenomen door korte beschrijvingen van de stand van zaken op strafrechtelijk en penitentiair gebied in de Westeuropese landen, Noord- en Zuid-Amerika, de USSR en Japan.
Het vierde en laatste deel bevat een blik in de toekomst ('Perspective d'avenir) van de hand van de voorzitter van de 'Revue', prof. P. Cornil, een van België's meest veelzijdige kenners van strafrecht en strafstelsel. Hij stelt in het licht, dat de tendens in de laatste tientallen jaren, zowel bij de wetgeving als bij de toepassing van het strafrecht, is naar humanisering van de repressie op de misdaad. Het strafproces zoekt zijn wegen tot bescherming van de individuele belangen, de kennis van de persoon van de delinquent komt meer en meer in de belangstelling, in de tenuitvoerlegging van de straf streeft men naar individualisering en speciaal bij de gevangenisstraf worden wegen gezocht, van deze minder onnatuurlijk en verontmaatschappelijkend te doen zijn. Aansluitend daarop constateert de schrijver overal de opkomst en ontwikkeling van een apparaat voor reclassering, zowel ten behoeve van voorwaardelijk veroordeelden als voor post penitentiaire nazorg. Als noodzakelijk complement van deze meer humane benaderingswijze van de misdadiger ziet prof. Cornil de invoering van vaak ingrijpende maatregelen ten opzichte van de gevaarlijke chronische misdadigers, in het bijzonder bepaalde groepen van gestoorde recidivisten. Aansluitend daaraan duidt de schrijver enige 'nieuwe domeinen van de strafwet' aan, waarbij hij aandacht wijdt aan de reglementering van activiteiten en beroepen, in de uitoefening waarvan zelfs kleine fouten ernstige gevolgen kunnen hebben en waarin hij in het algemeen zoekt naar maatregelen, welke het ontstaan van misdaden en andere onmaatschappelijke gedragingen zouden kunnen voorkomen.
Deze jubileumuitgave is bijzonder goed geslaagd. Wie belangstelling heeft voor de 'randgebieden' van het strafrecht vindt daarin uiterst waardevolle opstellen, zowel op theoretisch als op praktisch terrein. Als momentopname van de stand van zaken in de gehele wereld in het midden van de twintigste eeuw is dit boek zelfs van onschatbare betekenis.

B. VAN DER WAERDEN

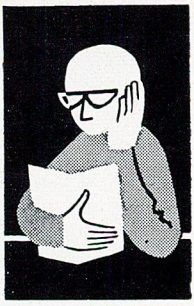

BOEKBESPREKING

herboren land - Israël

R. A. Levisson: 'herboren land', Israël.

n.v. Em. Querido's uitgevers mij., amsterdam, 1957. (f 6,90)

De schrijver zegt in zijn inleiding, dat hij met dit boek antwoord wilde geven op vragen van velen die meer wilden weten over Israël. Hij is erin geslaagd allen die zich voor het land Israël interesseren, uitgebreide inlichtingen te verstrekken.
Wij leren de voorgeschiedenis van het ontstaan van de jonge staat kennen, waartoe naar bekend is, de Weense schrijver dr. Theodor Herzl met zijn brochure 'Der Judenstaat' de eerste stoot heeft gegeven. Voorts lezen wij van de tijd van het Engelse mandaat over Palestina en worden door Levisson nauwkeurig ingelicht omtrent de onderhandelingen van de Verenigde Naties en de diverse instanties, die uiteindelijk op 14 mei 1948 tot het opheffen van het Engelse mandaat en de stichting van de staat Israël hebben gevoerd. Onmiddellijk daarna ontbrandt de Israëlisch-Arabische oorlog, waarin de jonge staat Israël de overwinning heeft behaald. Levisson geeft er een uitvoerige beschrijving van.
Dan vertelt hij alle bijzonderheden over het land Israël zelf, zijn uit de hele wereld komende bevolking, het leven in Israël, zijn politiek, zijn handel en industrie. Dit alles wordt op zakelijke, doch boeiende wijze beschreven, terwijl het boek met interessante foto's en kaarten is verlucht.
Wie het voorrecht had een reis naar Israël te hebben gemaakt en alles met eigen ogen te hebben aanschouwd, zal met genoegen en wellicht met een beetje weemoed terugdenken aan hetgeen hij heeft gezien, de steden, nederzettingen, grote werken enz. waarvan Levisson in zijn boek een levendige beschrijving geeft. Wij zouden het lezen van het boek 'Herboren Land' een ieder willen aanbevelen; het is leerrijk en interessant zowel voor joden als voor niet-joden en wij hopen, dat de lezers hun belangstelling voor Israël zullen tonen door zich het genoegen te verschaffen met dit boek het mooie land te leren kennen. Wij zijn ervan overtuigd, dat de schrijver dit succes verdient. M. S.-C.

De afdeling voogdijwerk van Humanitas zoekt pleeggezinnen voor enige schoolgaande jongens tussen 10 en 16 jaar

Welk gezin is genegen één van deze jongens in zijn midden op te nemen? Brieven worden gaarne ingewacht op het Centraal Bureau, J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam-Zuid.

Bent u al contribuant van het kinderbeschermingswerk van Humanitas?

U kunt lid worden door de folder, ingesloten in het septembernummer van 'Van Mens tot Mens', in te sturen, of rechtstreeks aan het Centraal Bureau te kennen geven, dat u een jaarlijkse bijdrage wilt storten.

humanitas

helpt

helpt

humanitas

UNIFORM-KLEDING

een

Van Maanen

fabrikaat

Bijna een halve eeuw vakmanschap .... Uw garantie

Verkoopkantoor:
1e HELMERSSTRAAT 167/169
AMSTERDAM-W.
Tel. 84089

Hen die van plan zijn aan de vereniging 'Humanitas' per testamentaire beschikking iets na te laten, adviseren wij gebruik te maken, van de volgende redactie:

'Ik legateer aan de vereniging voor maatschappelijk werk op humanistische grondslag "Humanitas", gevestigd te Amsterdam, een bedrag van f ..... uit te keren binnen drie maanden na mijn overlijden (eventueel met bijvoeging van: "vrij van rechten en kosten").'